

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 419/2023-61

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a ústave na výkon väzby Leopoldov, zastúpeného JUDr. Tomášom Volekom, advokátom, Paulínska 17, Trnava, proti postupu a upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2Gn 30/23/1000-3 z 29. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom a upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 30/23/1000-3 z 29. marca 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo sťažovateľa na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 a podľa čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo sťažovateľa na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Upovedomenie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 30/23/1000-3 z 29. marca 2023 **zrušuje a vec vracia** Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **j e** mu Generálna prokuratúra Slovenskej republiky **p o v i n n á** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky **u k l a d á** zaplatiť trovy ustanovenému právnomu zástupcovi **500,55 eur** na jeho účet do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky **j e p o v i n n á** uhradiť trovy právneho zastúpenia **500,55 eur** na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. apríla 2023 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru postupom a rozhodnutím Ústavu na výkon väzby a ústavu na výkon trestu odňatia slobody v Košiciach (ďalej len „ÚVV a ÚVTOS Košice“) o umiestňovaní sťažovateľa do osobitných miestností monitorovaných kamerou v období od 26. februára 2015 až dosiaľ na účel porád s obhajcami v trestných veciach vedených na Okresnom súde Košice I. sp. zn. 7T/58/2015 a sp. zn. 7Tk/3/2022 a Špecializovanom trestnom súde sp. zn. PK-2T/33/2015.

2. Popri právach uvedených v bode 1 tohto nálezu sa sťažovateľ domáhal aj vyslovenia porušenia práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru postupmi a upovedomeniami Okresnej prokuratúry Košice (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. 1 Pn 996/2022/8802-6 z 25. novembra 2022, Krajskej prokuratúry v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) č. k. 1 Kn 442/22/8800-4 z 12. januára 2023 a postupom a upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) označeným v záhlaví tohto nálezu (ďalej aj „napadnuté upovedomenie“). Napadnuté rozhodnutie generálnej prokuratúry navrhoval zrušiť a vec jej vrátiť na nové prejednanie a rozhodnutie. Tiež navrhol, aby ústavný súd zakázal ÚVV a ÚVTOS Košice pokračovať v porušovaní jeho práv. Žiadal aj priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 35 000 eur.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 419/2023-23 z 15. augusta 2023 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, základného práva na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru postupom a napadnutým upovedomením generálnej prokuratúry. Vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa postupom ÚVV a ÚVTOS Košice, ako aj postupmi a rozhodnutiami okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry bola ústavná sťažnosť odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie. Ústavný súd súčasne vyhovel žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu.

4. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ je od 26. februára 2015 vo výkone väzby, resp. vo výkone trestu odňatia slobody. Proti sťažovateľovi sú dlhodobo uplatňované rôzne represívne opatrenia vo vnútri väznice, a to aj pri poradách s jeho obhajcami, ktorí ho od roku 2015 až dosiaľ obhajujú vo viacerých trestných konaniach vedených proti nemu,

ktoré sú v ÚVV a ÚVTOS Košice realizované v osobitných miestnostiach monitorovaných bezpečnostnou kamerou.

5. Okresnej prokuratúre preto sťažovateľ podal podnet z 13. októbra 2022, namietajúc postup príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže v Košiciach (ďalej len „ZVJS“) pre porušovanie základného práva na súkromie a na obhajobu umiestňovaním do osobitných miestností opatrených kamerovým systémom na účel porád s obhajcami, pričom takéto monitorovania vnímal ako nezákonné a protiústavné. Podľa napadnutého rozhodnutia okresnej prokuratúry neboli zistené v postupe príslušníkov ZVJS ani samotného ÚVV a ÚVTOS Košice žiadne závažné nezákonnosti, resp. porušenie príslušných predpisov, a preto bol podnet sťažovateľa bez vykonania ďalších prokurátorských opatrení odložený ako nedôvodný.

6. Následne podnetom z 30. novembra 2022 sa sťažovateľ domáhal preskúmania napadnutého rozhodnutia okresnej prokuratúry, ktoré považoval za nesprávne a nezákonné. Prokurátor krajskej prokuratúry posúdil podnet sťažovateľa podľa obsahu ako opakovaný podnet podľa § 36 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 153/2001 Z. z.“, alebo „zákon o prokuratúre“). Krajská prokuratúra sa so spôsobom vybavenia veci, ako aj s argumentáciou okresnej prokuratúry stotožnila, konštatujúc, že prokurátor okresnej prokuratúry sa dostatočne vysporiadal so všetkými relevantnými námietkami a že jeho závery považuje za správne a zákonné. Nezistila v postupe príslušníkov ZVJS ani samotného ústavu žiadne závažné, či nezákonnosti a konštatovala, že umiestnenie kamier je v súlade so zákonom.

7. Ďalšie podanie sťažovateľa z 19. januára 2023 (predložené z krajskej prokuratúry generálnej prokuratúry) vyhodnotil prokurátor generálnej prokuratúry v napadnutom rozhodnutí ako ďalší opakovaný podnet. Preskúmaním spisov okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry dospel k záveru, že uvedené súčasť prokuratúr viedli riadne konanie a boli vydané rozhodnutia, ktoré považoval za vecne aj procesne správne a zákonné. Vzhľadom na to, že sťažovateľ bol poučený v zmysle § 36 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z., generálna prokuratúra mu oznámila, že uplatňuje tento postup bez ďalšieho vecného preskúmania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. K monitorovaniu porád – konzultácií medzi obhajcom a obvineným, resp. odsúdeným v osobitných miestnostiach ÚVV a ÚVTOS Košice sťažovateľ uvádza nasledujúce skutočnosti:

a) s poukazom na stanovisko Českej advokátskej komory (ďalej len „ČAK“) zo 14. novembra 2000 tvrdí, že kamery umiestnené v miestnostiach určených pre poradu obvineného a jeho obhajcu sú absolútne neprípustné;

b) používaním uvedených kamier sa obchádza zákon a porušuje sa ním právo na obhajobu z nej vyplývajúce, teda právo obvineného hovoriť so svojím obhajcom bez prítomnosti tretích osôb;

c) kamery v miestnostiach ÚVV a ÚVTOS Košice určené na porady-konzultácie s obhajcami (č. 1 až 4) umožňujú priblíženie časti obrazu, čím sa môže jednoduchým spôsobom zaznamenať text v listinách tvoriacich súčasť porady, a tiež umožňujú odčítanie z pier obvineného, resp. jeho obhajcu;

d) poukazom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) č. 23393/05 z 13. marca 2007 vo veci *Castravet proti Moldavsku* (bod 51) má dôvod sa domnievať, že porady medzi ním a jeho obhajcami sú odpočúvané a zaznamenávané pre potreby orgánov činných

v trestnom konaní, teda nejde len o nevinné monitorovanie v reálnom čase z dôvodov bližšie nešpecifikovaných, resp. kvôli umelo prezentovanej bezpečnosti;

e) dôvernosť porád je z dôvodu neustáleho dohľadu sofistikovaného kamerového systému, resp. tretej osoby bez akýchkoľvek pochybností do veľkej miery narušená;

f) sťažovateľ poznamenáva, že dosiaľ nebol odsúdený za násilný trestný čin, v registri trestov figurujú len delikty ekonomického charakteru, nemá žiadny záznam v karte odsúdeného o akomkoľvek násilnom správaní ani iný záznam, z ktorého by mohla vyplynúť potreba zvláštneho zaobchádzania s jeho osobou či monitorovania jeho porád s obhajcom.

9. Sťažovateľ vytýka napadnutým rozhodnutiam orgánov verejnej moci ich arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť s následkom porušenia práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 dohovoru. Uvádza, že porušovatelia práv v napadnutých rozhodnutiach len citovali príslušné ustanovenia toho-ktorého zákona a v nadväznosti na uvedené konštatovali nezistenie žiadnych závad ani nezákonnosti. V predmetných rozhodnutiach chýba vysvetľovacia argumentácia týkajúca sa opodstatnenosti monitorovania osobitných miestností č. 1 až 4, teda rozumného dôvodu, prečo sa tak deje vo vzťahu k osobe sťažovateľa a prečo je sústavne k poradám so svojimi obhajcami umiestňovaný do osobitných miestností s kamerovým monitorovacím systémom.

10. Sťažovateľ odôvodňuje výšku primeraného finančného zadost'učinenia tým, že:

a) porušenie jeho práv je svojvoľné a dlhodobé;

b) umiestňovanie sťažovateľa do predmetných miestností sťažilo podstatným spôsobom kvalitu obhajoby, ktorá sa odrazila vo výsledných rozhodnutiach, zväčša negatívnych, čo u neho vyvolalo pocity frustrácie, menejcennosti a stavy úzkosti;

c) porušenie sa nedá zhojiť ani vrátiť späť, iba kompenzovať priznaním zadost'učinenia v peniazoch.

III.

Vyjadrenie generálnej prokuratúry a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie generálnej prokuratúry:

11. Na ústavnú sťažnosť reagovala generálna prokuratúra vyjadrením č. k. 2 GÚp 88/23/1000-2 z 9. októbra 2023, ku ktorému boli pripojené podstatné listiny z vecných spisov prokuratúry. V úvode poukazuje na právoplatné súdne rozhodnutia sťažovateľa, z ktorých vyplýva, že sťažovateľovi bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov a šiestich mesiacov, na ktorého výkon bol zaradený do ústavu s maximálnym stupňom stráženia. Po sumarizácii konkrétneho skutkového stavu a platnej právnej úpravy, ako aj po vysvetlení podstaty vybavovania podnetov na prokuratúre vrátane poukazu na ustálenú judikatúru ústavného súdu k vybavovaniu týchto podnetov vyjadruje svoje stanovisko k zásahu do práv sťažovateľa.

11.1. K arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti upovedomenia generálnej prokuratúry uvádza:

a) generálna prokuratúra splnila svoju povinnosť primeraným spôsobom a v zákonom stanovenej lehote reagovať na ďalší opakovaný podnet, a to zaujatím stanoviska k námietkam sťažovateľa, hoci nie v súlade s jeho predstavami. Táto skutočnosť bez ďalšieho nemôže viesť k záveru, že mu bolo upreté právo na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, prípadne súvisiace právo na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru;

- b) konanie pred okresnou prokuratúrou a krajskou prokuratúrou bolo vyhodnotené ako riadne a procesne správne a ich upovedomenia za zákonné;
- c) generálna prokuratúra sa (implicitne) stotožnila s ich právnymi závermi [citujúc príslušné zákonné ustanovenia (§ 38 ods. 2 druhá veta a tretia veta zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o výkone trestu odňatia slobody“), § 9 ods. 3 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby (ďalej len „zákon o výkone väzby“)];
- d) stotožňujúc sa s podriadenými prokuratúrami, ústav realizuje zákonný imperatív (§ 38 ods. 2 druhá veta zákona o výkone trestu odňatia slobody a § 9 ods. 3 zákona o výkone väzby) umiestnením kamier vo vyšetrovacích miestnostiach č. 1 až 4, ktoré slúžia len na monitorovanie miestností, nevyhotovuje sa z nich žiaden videozáznam alebo zvukový záznam;
- e) ďalej sa zaoberá zásadnou otázkou, či sťažovateľom doručený ďalší podnet obsahoval také nové skutočnosti, ktoré by odôvodňovali jeho ďalšie vybavenie;
- f) keďže novú skutočnosť (*ako významnú, podstatnú, pre danú vec relevantnú*) definične vymedzuje v negatívnom zmysle (*nemôže ňou byť poukázanie na právny predpis, jeho časť alebo ustanovenie*), ako aj v pozitívnom zmysle (*skutkové okolnosti predtým neznáme, ktoré podávateľ nemohol bez vlastného zavinenia v pôvodnom konaní uplatniť alebo vyšli najavo až po skončení konania*), generálna prokuratúra dospela k záveru, že sťažovateľ vo svojom ďalšom opakovanom podnete neuvádzal nové skutkové zistenia, nové dôkazy alebo iné právne významné a relevantné skutočnosti, ktoré by spochybňovali zákonnú povinnosť plnenú ústavom;
- g) ďalší opakovaný podnet nebol spôsobilý zmeniť stanovisko oboch podriadených prokuratúr.
- 11.2. K ústavnosti monitorovania výsluchových miestností č. 1 až 4 generálna prokuratúra uvádza:
- a) na monitorovanie upozorňuje oznam zverejnený na výveske, čím ústav rešpektuje právnu úpravu o ochrane osobných údajov, z ktorého vyplýva účel spracovania (monitorovanie výkonu väzby a trestu odňatia slobody, ochrana poriadku a bezpečnosti osôb v objekte ústavu, ochrana majetku štátu v správe ústavu), právny podklad spracúvania osobných údajov [§ 4 ods. 1, písm. a), b), a c) zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov], ako aj to, že zvukové a obrazové záznamy sa nevyhotovujú a neuchovávajú, kamera nezabezpečuje prenos zvuku;
- b) ide o jednoduché kamery bez zvuku budované na princípe priemyslovej televízie (online prenosu) nevybavené mikrofónmi a nedisponujúce možnosťou priblíženia. Vzhľadom na ich umiestnenie v miestnostiach č. 1 až 4 je vylúčené akékoľvek odčítanie z pier prítomných osôb, resp. čítanie dokumentov v dispozícii prítomných osôb;
- c) od roku 2011 do 17. apríla 2023 sťažovateľ absolvoval poradu so svojimi obhajcami 131-krát, a teda disponoval množstvom príležitostí signalizovať príslušným orgánom zásah do svojich práv. Dosiaľ však tak neučinil a ani jeden z jeho obhajcov nespochybňoval zákonom dovoľené monitorovanie výsluchových miestností č. 1 až 4;
- d) k argumentácii sťažovateľa opierajúceho sa o stanovisko predstavenstva ČAK uvádza, že to bolo vyvrátené odpoveďou ministra spravodlivosti Českej republiky v Bulletine advokacie č. 2/2001, čo však sťažovateľ už neuviedol;
- e) tiež hodnotí, že ďalšie argumenty týkajúce sa nezohľadnenia predchádzajúcich odsúdení sťažovateľa a jeho doterajšieho správania nemajú reálnu oporu. Sťažovateľ má dosiaľ 14 záznamov v registri trestov, bol viackrát odsúdený aj za násilnú trestnú činnosť a v súčasnosti je obžalovaný z obzvlášť závažného zločinu vydierania.

12. Záver vyjadrenia obsahuje zosumarizovanie podstatných záverov vyslovených generálnou prokuratúrou, na podklade ktorých generálna prokuratúra navrhuje ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť.

III.2. Replika sťažovateľa:

13. Sťažovateľ vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 19. októbra 2023 uviedol, že trvá na podanej ústavnej sťažnosti a vyjadrenie generálnej prokuratúry považuje za nepresvedčivé a zavádzajúce.

13.1. K napadnutému rozhodnutiu generálnej prokuratúry uvádza:

- a) generálna prokuratúra na uvedenú novú skutočnosť v ďalšom opakovanom podnete (týkajúcu sa stanoviska ČAK) neposkytla sťažovateľovi žiadnu odpoveď a s jeho argumentáciou sa nevysporiadala;
- b) strohé konštatovanie o uplatnení postupu podľa § 36 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. je nepostačujúce vzhľadom na obsah ďalšieho opakovaného podnetu;
- c) k tvrdenej realizácii zákonného imperatívu vo vyšetrovacích miestnostiach č. 1 až 4 je namieste otázka, akým spôsobom sú monitorované ostatné vyšetrovacie miestnosti s tým, že aj realizáciou zákonného imperatívu môže dôjsť k zásahu do základných ľudských práv a slobôd;
- d) na podklade priloženej odpovede ÚVV a ÚVTOS Košice zo 17. mája 2021 v inej veci týkajúcej sa inej osoby tvrdí, že je možné realizovať zákonný imperatív tak, že príslušník zboru môže nazerať do výsluchovej miestnosti cez priezor v dverách, ktorý je dostatočne veľký;
- e) nazeraním cez priezor sú monitorované všetky ostatné výsluchové miestnosti v ústave (č. 5 až 11), bez vysvetlenia tak zostalo, prečo sa prostredníctvom kamery monitorujú len výsluchové miestnosti č. 1 až 4;
- f) je len v rovine tvrdenia, že prostredníctvom kamier sa nevyhotovuje žiaden videozáznam či zvukový záznam, keďže generálna prokuratúra na podporu tvrdenia nepredložila žiaden presvedčivý dôkaz.

13.2. K ústavnosti monitorovania výsluchových miestností uvádza:

- a) generálna prokuratúra nekonkretizovala také ustanovenia zákona, ktoré by umožňovali ústavu monitorovať priebeh porady obvineného/odsúdeného s obhajcom prostredníctvom kamery;
- b) po technickej stránke samotná kamera nezaznamenáva obrazové/zvukové/obrazovo-zvukové záznamy, no tie zaznamenáva a uchováva zariadenie, ku ktorému je kamera pripojená;
- c) neboli rozptýlené pochybnosti, že zvukové a obrazové záznamy sa z výsluchových miestností č. 1 až 4 uchovávajú;
- d) pochybnosti vzbudzuje aj to, že z 11 miestností sú len 4 monitorované, pričom sťažovateľ mal opatrením riaditeľa ústavu nariadené, aby bol na vyšetrovacie úkony a porady prevádzaný výhradne do miestnosti č. 1 a aby bol umiestnený za tzv. zabezpečovaciu mrežu. Kamera je nastavená tak, aby mohla snímať dokumenty a listiny používané pri porade a sníma tvár sťažovateľa a jeho obhajcu, preto za takých okolností nemožno vylúčiť ani odčítanie z pier (v zmysle stanoviska ČAK);
- e) tvrdenie generálnej prokuratúry o vylúčení akéhokoľvek odčítania z pier je zavádzajúce – nastavenie kamery v miestnosti č. 1 umožňuje čítať dokumenty a snímať tvár sťažovateľa a jeho obhajcu, v miestnosti č. 2 až 4 sedí obhajca tvárou ku kamere, ktorá sníma aj stôl medzi advokátom a obvineným/odsúdeným. Generálna prokuratúra zamlčala, že ide o kamery s vysokým rozlíšením a priblíženie obrazu ani nie je potrebné;

f) ani z odpovede ministra spravodlivosti Českej republiky nemožno celkom vylúčiť odčítavanie z pier v prípadoch umiestnenia kamery v miestnosti, kde dochádza k rozhovoru medzi obvineným a obhajcom (v konkrétnom prípade je kamera v miestnostiach č. 2 až 4 namierená na obhajcu, ktorý nemá možnosť pri rozhovore s obvineným postaviť sa tak, aby bola celkom vylúčená možnosť odčítať to, čo hovorí);

g) umiestnenie kamery v miestnosti, v ktorej prebieha rozhovor medzi obhajcom a obvineným/odsúdeným, je zásadne celkom neprípustné a porušuje právo obvineného na obhajobu.

14. Sťažovateľ uzatvára, že umiestnenie kamier vo výsluchových miestnostiach nemá oporu v zákone a neboli rozptýlené pochybnosti o vyhotovovaní obrazových a zvukových záznamov z porád sťažovateľa a obhajcu, a preto navrhuje, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovel.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. V posudzovanej veci ide o ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody, ktorý sa prostredníctvom inštitútu podnetu/opakovaného podnetu a ďalšieho opakovaného podnetu podľa zákona o prokuratúre postupne obracal na príslušné súčasti prokuratúry. V týchto podnetoch sťažovateľ namietal porušenie svojich hmotných práv postupom ústavu, ktorý voči nemu kontinuálne uplatňuje obmedzujúce opatrenie spočívajúce v jeho umiestňovaní do miestnosti monitorovanej kamerou pri poradách s obhajcami. V konaní pred ústavným súdom namieta procesnú stránku postupu a rozhodnutia najvyššieho štátneho orgánu v sústave orgánov, ktoré tvoria prokuratúru nedostatočným preskúmaním zásahu a postupu väzenských orgánov bez vysvetlenia opodstatnenosti, resp. rozumného dôvodu jeho monitorovania pri poradách s obhajcami. Absencia jasného a zrozumiteľného odôvodnenia posudzovaného zásahu má podľa sťažovateľa presahovať aj do ústavných referenčných práv hmotnej povahy.

16. Ústavný súd preto ustálil, že sťažovateľ sa z dôvodov uvedených v podanej ústavnej sťažnosti domáha revízie a kasácie napadnutého upovedomenia generálnej prokuratúry, ktorého obsahom bolo konštatovanie vecnej a procesnej správnosti a zákonnosti rozhodnutí podriadených súčastí prokuratúr, ktoré posudzovali sťažovateľom namietaný postup väzenských orgánov v súvislosti s kamerovým monitorovaním jeho porád s obhajcami.

17. Ústavný súd v súvislosti s opatreniami a postupom väzenských orgánov u sťažovateľov, ktorých osobná sloboda je obmedzená, dáva do pozornosti aj na tento prípad priliehavú judikatúru ESLP týkajúcu sa porušenia čl. 3, prípadne čl. 8 dohovoru [Roth proti Nemecku (sťažnosť č. 6780/18 a 30776/18 z 22. októbra 2020), Dejneki proti Poľsku (sťažnosť č. 9635/13 z 1. júna 2017) a pod.]. Z týchto rozhodnutí vyplýva povinnosť príslušných štátnych orgánov skúmať nielen legalitu jednotlivých opatrení nariadených voči osobám vo výkone trestu odňatia slobody, ale aj nevyhnutnosť zásahov v demokratickej spoločnosti, tak ako to vyžaduje čl. 8 ods. 2 dohovoru. Pri zohľadnení a predvídaní progresívne sa rozvíjajúcej judikatúry ESLP interpretujúcej dohovor je potrebné dané štandardy ochrany ľudských práv (hoci dotýkajúcej sa zväčša osobných prehliadok) vzťahovať aj na sťažovateľom namietané monitorovanie porád s advokátom, a to v súvislosti s tvrdeným porušením práva na súkromie podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri zohľadnení mantinelov poskytnutých dohovorom a judikatúrou ESLP preto týmto nálezhom zvyrazňuje priestor, kde orgány prokuratúry musia (nielen z pohľadu ústavy, ale predovšetkým z pohľadu dohovoru) konať precíznejšie vzhľadom na ochranu práv jednotlivca.

18. Ústavný súd zdôrazňuje, že nie je skutkový súd, a jeho právomoc je založená na princípe subsidiarity, ktorého zmysel a účel spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa povahy nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd nie je totiž súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Preto sa nebude zameriavať na samotný postup väzenského orgánu, ktorého výsledkom je kamerové monitorovanie porád sťažovateľa s obhajcami, ale na to, ako postup väzenského orgánu preskúmala generálna prokuratúra (vrátane nej podriadených prokuratúr). Testu ústavnosti bude preto podrobený postup generálnej prokuratúry, či v súlade s ústavno-konformným a euro-konformným výkladom príslušných ustanovení zákona (predovšetkým § 38 ods. 2 zákona o výkone trestu odňatia slobody) preskúmala v podnete namietané zásahy väzenských orgánov nielen z pohľadu zákonnosti, teda *formálnym oprávnením* na kamerové monitorovanie porád sťažovateľa s obhajcami, ale aj z pohľadu ich nevyhnutnosti a proporcionality, teda *faktickými dôvodmi* na použitie tohto opatrenia v konkrétnom prípade sťažovateľa. Inými slovami, ide o prieskum, či kamerové monitorovania porád s obhajcom, ktorým bol sťažovateľ vystavený, boli proporcionálne za okolností konkrétného prípadu (m. m. IV ÚS 184/2023). Na uvedené ústavný súd nahliada aj v rámci požiadaviek na odôvodnenie rozhodnutí vydaných prokuratúrou, ktoré sú nižšie ako tie, ktoré sú kladené na súdne rozhodnutia (m. m. IV. ÚS 534/2012).

19. Generálna prokuratúra sa v napadnutom upovedomení stotožnila s upovedomeniami okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry, v ktorých sa zamerali predovšetkým na legalitu posudzovaného opatrenia nariadeného voči sťažovateľovi vo výkone trestu odňatia slobody. Aj vo vyjadrení z 9. októbra 2023 argumentovala realizáciou zákonného imperatívu pri umiestnení sťažovateľa do miestností monitorovaných kamerou [bod 11.1 d) tohto nálezu]. Ústavný si je vedomý potreby zaistiť ochranu objektov zboru, ochranu poriadku a bezpečnosti osôb či ochranu majetku štátu v správe ústavu, a to monitorovaním prostredníctvom kamerového zariadenia, z ktorého sa nevyhotovuje video ani zvukový záznam. Avšak, sústavné a opakované umiestňovanie sťažovateľa do miestnosti monitorovanej kamerou pri jeho porádach s obhajcami si nevyhnutne žiada zo strany prokuratúry (pri vybavovaní podnetu ako prostriedku nápravy) hodnoverné a dostatočné preskúmanie konkrétnych dôvodov použitia posudzovaného obmedzujúceho opatrenia, posúdenie proporcionality z hľadiska rešpektovania základných práv a slobôd dotknutej osoby a odôvodnenie záverov pri vybavovaní podnetu. Plošné odobrenie postupu väzenských orgánov obmedzené len na konštatovanie, že postup je v súlade so zákonom, a to bez preskúmania proporcionality zásahu do práv dotknutej osoby, prípadne neúplnosť záverov prokuratúry týkajúcich sa primeranosti z hľadiska zásahu do základných práv a slobôd plne opodstatňuje vyslovenie porušenia práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tomu zodpovedajúce uplatnenie kasačnej právomoci zo strany ústavného súdu.

20. Relevantná časť strohého upovedomenia zameraná len na konštatovanie zákonnosti daného opatrenia „nezachránila“ generálnu prokuratúru pred konštatovaním porušenia práva sťažovateľa na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 stavu. Z pohľadu osobitného štandardu odôvodnenia rozhodnutia prokuratúry (bod 18 posledná veta toho nálezu), ako aj z pohľadu proporcionality sa predmetné upovedomenie javí ako nedostatočné, najmä v dôsledku absencie vymedzenia

konkrétnych bezpečnostných obáv či iných podstatných okolností na strane sťažovateľa a rovnako nezohľadnením iných menej invazívnych prostriedkov na dosiahnutie legitímneho cieľa.

21. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že kamerové monitorovanie porád osoby obvinenej či odsúdenej so svojím obhajcom v miestnostiach na to vyhradených, pokiaľ sa nevyhotovuje žiaden zvukový či video-zvukový záznam a pokiaľ nie je kamera vybavená mikrofónmi či možnosťou priblíženia obrazovky, môže byť nevyhnutne príležitostne využívané, aby sa zaistila bezpečnosť v priestoroch daného ústavu, avšak primeraným spôsobom, s náležitým rešpektom k právu na súkromie osoby, ktorej sa to týka a pri dodržaní požiadavky na dostatočné odôvodnenie tohto opatrenia pri posúdení proporcionality z hľadiska práva na súkromie v zmysle čl. 8 ods. 2 dohovoru. Za daných okolností je zásah do súkromia dotknutej osoby minimálny.

22. Avšak v prípade, ak sa vzhľadom na všetky okolností toho-ktorého prípadu preukáže možnosť využitia šetrnejšieho spôsobu sledovania porady osoby obmedzenej na osobnej slobode so svojím advokátom v zmysle § 38 ods. 2 druhej vety zákona o výkone trestu odňatia slobody, možno považovať umiestňovanie dotknutej osoby do osobitných miestností monitorovaných kamerovým systémom za neprimerane invazívne do jej súkromia. Rovnako aj žiadne či nedostatočné, prípadne arbitrárne zaobranie sa možnou existenciou menej invazívneho prostriedku, ktorým by bolo možné dosiahnuť legitímny cieľ, nadobúda ústavnoprávnu intenzitu zásahu do práva na súkromie dotknutej osoby. A práve z dôvodu nedostatočného odôvodnenia napadnutého upovedomenia generálnej prokuratúry (a jemu predchádzajúcich upovedomení podriadených prokuratúr) opierajúceho sa len o zákonný imperatív sa tvrdený pocit sťažovateľa z permanentného kamerového sledovania jeho porád s advokátmi a z toho prameniacci pocit úzkosti javí ústavnému súdu ako reálny, a teda zasahujúci do správania sťažovateľa nad nevyhnutnú mieru. Neodôvodnený zásah do súkromia v podobe sledovania jednotlivca zo strany verejnej moci v sebe poníma potenciál narušenia dôvernosti komunikácie s advokátom, a tým aj oslabenia reálnej a účinnej možnosti uplatnenia práva na obhajobu. Ústavný súd na tomto mieste opakovane zdôrazňuje, že neskúmal vecnú správnosť záverov upovedomenia prokuratúry, ale či odôvodnenie napadnutého rozhodnutia (v spojení s predchádzajúcimi rozhodnutiami, na ktoré odkazovalo) vyčerpalo všetky podstatné okolnosti (kritériá), ktoré sa zohľadňujú pri testovaní zásahov do súkromia osôb. Odkaz prokuratúry na zákonný podklad na zásah (ako kritérium legality, ktoré je len jednou z okolností) totiž v tomto smere nie je postačujúci. Ak tak prokuratúra má záujem udržať svoj názor o tom, že k zásahu do súkromia sťažovateľa (v bezprostrednom spojení s inými ním namietanými právami) v prejednávacom prípade nedošlo, musí tak urobiť s takým odôvodnením, ktoré bude príliehavo zohľadňovať všetky už zmieňované východiská.

23. Ústavný súd už len dodáva, že polemika generálnej prokuratúry [bod 11.1 písm. e), f), g) tohto nálezu] o tom, či ďalší podnet obsahoval také nové skutočnosti, ktoré by odôvodňovali jeho ďalšie vybavenie (v zmysle § 36 ods. 2 zákona o prokuratúre), nie je pre daný prípad relevantná, najmä ak už na úrovni okresnej prokuratúry absentovalo ústavnoprávne relevantné odôvodnenie vo vzťahu k sťažovateľom namietanému zásahu do jeho základných práv posudzovaným opatrením ÚVV a ÚVTOS v Košiciach.

24. Ústavný súd tak považuje námietku sťažovateľa k nepreskúmateľnosti napadnutého upovedomenia generálnej prokuratúry za opodstatnenú, a preto uzatvára, že napadnuté upovedomenie nie je dostatočne odôvodnené, najmä z pohľadu posúdenia a kontroly nevyhnutnosti a proporcionality v zmysle požiadaviek čl. 8 ods. 2 dohovoru, a preto vyslovuje porušenie práva

sťažovateľa na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 a ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru a súčasne aj práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde preto zrušil a vec vrátil generálnej prokuratúre na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

25. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 13 dohovoru zakotvujúceho právo na účinný prostriedok nápravy pred národným orgánom ústavný súd konštatuje, že v prejednávanom prípade sťažovateľ dosiahol zrušenie napadnutého upovedomenia generálnej prokuratúry podaním ústavnej sťažnosti, preto v jeho prípade nemožno uvažovať o prípadnej absencii účinného prostriedku nápravy. Z tohto dôvodu nekonštatoval porušenie práva sťažovateľa v zmysle čl. 13 dohovoru. Sťažovateľ ďalej namietal aj porušenie čl. 8 ods. 2 dohovoru (popri namietanom porušení čl. 8 ods. 1 dohovoru) ako limitačnej klauzuly vymedzujúcej podmienky umožňujúce zásahy štátneho orgánu do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ktorá vo svojej podstate nepredstavuje garanciu práva tak, ako je to upravené v čl. 8 ods. 1 dohovoru. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnej sťažnosti vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 13 dohovoru a práva podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru napadnutým upovedomením generálnej prokuratúry nevyhovel (bod 6 výroku tohto nálezu).

V.

K návrhu o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby mu ústavný súd okrem vyslovenia porušenia základných práv a slobôd priznal finančné zadosťučinenie vo výške 35 000 eur, pričom od ÚVV a ÚVTOS v Košiciach požaduje sumu 20 000 eur, od jednotlivých súčastí prokuratúr po sume 5 000 eur. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že nemá právomoc priznať žiadne priame zadosťučinenie vo vzťahu k postupu väzenských orgánov ako takých. Keďže už pri predbežnom prerokovaní ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť aj vo vzťahu k okresnej prokuratúre a krajskej prokuratúre tiež s odkazom na princíp subsidiarity, bude sa zaoberať žiadosťou sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo vzťahu ku generálnej prokuratúre, ktorej napadnuté upovedomenie ústavný súd zrušil a vrátil na ďalšie konanie.

27. Z čl. 127 ods. 3 ústavy vyplýva, že zadosťučinenie môže, ale nemusí priznať. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a doviesť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom (III. ÚS 278/05).

28. Pre nápravu porušenia základných práv a slobôd tak procesnej, ako aj hmotnej povahy (bod 1 výroku tohto nálezu) vykonal ústavný súd nasledujúce opatrenia – rozhodol o ich porušení, napadnuté upovedomenie zrušil a vec vrátil generálnej prokuratúre na ďalšie konanie. Významnou súčasťou zadosťučinenia je aj samotné deklarovanie porušenia základných práv na inú právnu ochranu, na súkromie a na obhajobu. S osobitným ohľadom na vyslovenie porušenia aj hmotných ústavných práv ho však nemožno považovať za dostatočné, pretože ústavným súdom konštatovaný kontinuálny zásah do základného práva na súkromie sťažovateľa sa už nedá napraviť a ani odstrániť (por. bod 22 tohto nálezu). Ústavný súd preto v súlade so zásadami spravodlivosti aplikovanými ESĽP podľa čl. 41 dohovoru a pri zohľadnení konkrétnych okolností tohto prípadu priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu.

29. Ústavný súd v súvislosti s tvrdením sťažovateľa o dosahu daného opatrenia na život sťažovateľa nad rámec dodáva, že daná otázka presahuje predmet konania o jeho ústavnej sťažnosti. Každý pokus hodnotiť konkrétnejšie mieru vplyvu obmedzujúceho opatrenia na postavenie sťažovateľa by bol v tomto konaní hypotetický a špekulatívny aj z dôvodu, že ústavný súd v tomto type konania nie je skutkovým súdom (nevykonáva dokazovanie). Dopad posudzovaného obmedzenia na súkromný život sťažovateľa je inherentne v určitej miere súčasťou konkrétne priznanej sumy primeraného finančného zadost'učinenia.

30. Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadost'učinenia, ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 6 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

31. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej ním požadovanej sume 500,55 eur.

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za 2 úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom v ÚVV a ÚVTOS Leopoldov 18. septembra 2023, podanie repliky z 19. októbra 2023). Ústavný súd zároveň priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa náhradu cestovného vrátane amortizácie vozidla v sume 16,43 eur [§ 15 písm. a) vyhlášky] a náhradu za stratu času v sume 41,74 eur [§ 17 ods. 1 vyhlášky]. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 500,55 eur (bod 5 výroku nálezu).

33. Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu uznesením č. k. I. ÚS 419/2023 z 15. augusta 2023, uložil povinnosť zaplatiť právnemu zástupcovi trovy konania Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozpočtových prostriedkov. Zároveň uložil generálnej prokuratúre povinnosť uhradiť tieto trovy štátu na účet ústavného súdu (body 4 a 5 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu